

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра спортивного туризму

Тимошенко Л.О.

**Спортивна класифікація та нормативні вимоги зі спортивного
ТУРИЗМУ**

Лекція з навчальної дисципліни
„Спортивний туризм ”
Для студентів спеціальності 242 Туризм
(спеціалізація «Туризм»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні кафедри
спортивного туризму
„4” вересня 2018 р. протокол № 1
Зав.каф _____ А.О.Кухтій

Спортивна класифікація та нормативні вимоги зі спортивного туризму.

План.

- 1. Класифікація маршрутів туристичних спортивних походів (СП).**
- 2. Загальні вимоги до учасників і керівників СП.**
- 3. Розрядні норми та вимоги спортивних туристських походів.**
- 4. Розрядні норми та вимоги по техніці спортивного туризму.**

Лекція – 2 години

Семінарське заняття – 2 години

1. Класифікація маршрутів туристичних спортивних походів.

Класифікація маршрутів туристських спортивних походів (далі – СП) полягає у їх поділі за видами туризму, категоріями та ступенями складності і використовується для виконання туристами-спортсменами розрядних норм та вимог зі спортивного туризму.

Залежно від складності подоланих перешкод, району походу, автономності, новизни, довжини маршруту й ряду інших його показників, характерних для того або іншого виду спортивного туризму, походи поділяються на походи вихідного дня, некатегорійні й категорійні. Крім того, походи поділяються за видами туризму: пішохідні, водні, гірські, лижні, велосипедні, автомобільні, мотоциклетні, спелео- і вітрильні, а також можуть представляти їхні комбінації.

Спортивні походи по своїй складності поділяються по зростаючій на три ступені складності - від I до III, і шість категорій складності (к. с.) - від I до IV.

Категорії складності походів можуть визначатися як відповідно до «Переліку класифікованих туристичних спортивних маршрутів» і пов'язаними з ним переліками локальних перешкод - перевалів, вершин, печер, так і відповідно до Єдиної спортивної Класифікації України (ЄСКУ). При порівнянні з «Переліком...» технічна складність, розмаїтість і характер

перешкод у поході повинні бути не нижчою, ніж у класифікованих маршрутів тієї ж категорії складності в даному районі.

Класифікація походів за ступенем складності використовується в дитячо-юнацькому туризмі.

Таблиця 1.

Ступінь складності	Види походів	Довжина, км	Тривалість, днів
3	Пішохідні, лижні	75	6 - 8
	Пішохідні в горах	60	6 - 8
	Велосипедні	120	6 - 8
	Водні	60	6 - 8
2	Пішохідні, лижні	50	4 - 6
	Пішохідні в горах	40	4 - 6
	Велосипедні	80	4 - 6
	Водні	40	4 - 6
1	Пішохідні, лижні	30	3 - 4
	Пішохідні в горах	25	3 - 4
	Велосипедні	50	3 - 4
	Водні	25	3 - 4

З огляду на специфіку дитячо-юнацького туризму, класифікація походів по ступенях складності для вітрильного, автомо-, спелео- і гірського туризму відсутня.

Основними показниками, що визначають категорію складності походу, є вид, кількість, розмаїтість і категорія складності подоланих на маршруті перешкод. Категорія складності перешкоди визначається тим, який рівень кваліфікації й технічної майстерності потрібно для його безпечного проходження. У кожному виді туризму є свої типові перешкоди, що відбивають його специфіку. Маршрути більш високої категорії складності містять важчі перешкоди. При визначенні категорій маршрутів у першу чергу

враховуються такі перешкоди, які дають туристам технічний досвід, необхідний для безпечного проходження наступних маршрутів.

Можливе проведення комбінованих СП. Комбінованим вважається похід, складові частини якого являють повноцінні спортивні маршрути різних видів туризму, при цьому складність кожної його частини повинна бути не нижче II к. с. За розсудом МКК загальна категорія складності комбінованого походу може бути на одну одиницю вищою, ніж максимальна складність його складових частин.

При включенні в маршрут окремих ділянок (перешкод) з інших видів туризму або перешкод вищих категорій складності даного виду туризму маршрут може мати статус маршруту «з елементами» походів вищих категорій складності або характерних для інших видів туризму. При цьому досвід участі та керівництва зараховується по кожній складовій частині окремо.

Для деяких видів туризму (пішохідного, лижного, вітрильного) категорія складності походу в значній мірі залежить від географічного району походу, його автономності, сумарного перепаду висот, набраного групою на маршруті, і ін.

Вимоги до категорійних походів наведені в таблиці 2. Нормативи по тривалості й довжині носять контрольний, орієнтовний характер і не є визначальними при оцінці категорії складності походу. **Таблиця 2.**

Види туризму й характеристики походів	Категорії складності походів					
	I	II	III	IV	V	VI
Тривалість походу в днях (не менше)	6	8	10	13	16	20
Довжина маршруту в кілометрах (не менше)						
пішохідних	130	160	190	220	250	300
лижних	130	160	200	250	300	300
гірських	100	120	140	150	160	160
водних	150	160	170	180	190	190

велосипедних	400	500	650	800	1000	-
мотоциклетних	1000	1500	2000	2500	3000	-
автомобільних	1500	2000	2500	3000	3500	-
вітрильних	150	200	300	400	500	-
Кількість печер для спелеологів	5	4-5	1-2	1-2	1-2	-

Нормативна тривалість походу, наведена в таблиці 2, розуміється як мінімальний час, необхідний для проходження маршруту підготовленою групою. Ця тривалість може бути більшою при збільшенні довжини маршруту, кількості й складності перешкод, а також за рахунок часу на розвідки і його запас на випадок непогоди. Кількість днів не повинна перевищувати 20% від загальної тривалості походу.

Нормативна довжина походу розуміється як найменша припустима довжина маршруту даної категорії складності. Довжина може бути зменшена (але, як правило, не більше ніж на 25 % у порівнянні із зазначеною в таблиці 2) при істотному збільшенні на маршруті числа перешкод, що визначають категорію складності походу. Довжина маршруту в сильнопересеченій місцевості виміряється по карті масштабу 1:100000, і отриманий результат множиться на коефіцієнт 1,2.

Основна частина маршруту повинна бути лінійною або кільцевою (одне кільце) довжиною не менш 75 % від установленної для даної категорії складності походу й містити найбільш важкі перешкоди маршруту (для гірських походів - не менше двох найбільш важких перевалів).

Радіальним виходом у поході вважається невелика ділянка маршруту з поверненням у ту ж точку. Відстань і природні перешкоди, пройдені в кільцевих радіальних виходах (з поверненням по іншому шляху), зараховуються повністю, а пройдені в лінійних радіальних виходах (з поверненням по тому ж шляху) зараховуються в одному напрямку.

Маршрути походів повинні бути безперервними. Розривом маршруту вважається не викликане необхідністю перебування в населеному пункті більше двох діб, а також використання транспорту посередині маршруту.

У деяких випадках для зв'язування рік, печер і т.п. з дозволу МКК допускається використання транспорту в межах даного туристичного району, якщо це обґрунтовано логікою походу й не порушує його цілісності.

Якщо в МКК, що випускає групу в похід, є сумніви в оцінці складності маршруту, то в маршрутних документах може бути зазначений діапазон оцінки (наприклад, III-IV к. с.) із записом, що остаточне категорювання походу буде зроблене після розгляду звіту.

Видові вимоги.

Пішохідний туризм. Оцінка категорії складності маршруту здійснюється по «Методиці категорювання пішохідного маршруту». При цьому рекомендується користуватися методичними рекомендаціями «Класифікація пішохідних маршрутів» (ЦРІБ «Турист», Москва, 1990 р.).

Гірський туризм. Категорія складності маршрутів визначається набором перевалів і вершин певних категорій складності. Під поняттям «перевал» у гірському туризмі розуміється місце перетинання хребта або його відрога з однієї долини в іншу. Перевальна точка може не збігатися з найнижчою точкою вододілу. У спортивному туризмі прийняті 6 напівкатегорій складності перевалів - від 1А до 3Б. Перевали простіші за 1А к. с. називаються некатегорійними (н/к). Класифікація перевалів наведена в «Переліку класифікованих перевалів високогірних районів» і доповненнях до нього.

Категорія складності (к. с.) перевалів залежно від умов (пори року, сніжно-льодової обстановки...) може змінюватися на напівкатегорію. Такі перевали відзначені в переліку знаком *. При заліку походу дані перевали повинні бути класифіковані однозначно (наприклад, 2А або 2Б, але не 2А*). Знак * біля перевалу 3Б означає, що для його подолання учасники групи (її керівник) повинні мати досвід проходження (керівництва проходженням) перевалів 3Б.

Послідовне проходження двох і більше перевалів, якщо істотна по довжині частина спуску в долину з одного й підйому з долини на наступний

перевал випадає, розглядається як перевальне зв'язування й зараховується як один перевал.

Кількість і категорія складності перевалів повинні відповідати зазначеним у таблиці 3.

Таблиця 3.

Категорія складності походу	Мінімальна кількість категорійних перевалів						
	усього	у тому числі категорій складності					
		1А	1Б	2А	2Б	3А	3Б
I	2	2	-	-	-	-	-
II	3	1	2	-	-	-	-
III	4		1	2	-	-	-
IV	5		1	1	2	-	-
V	6			1	1	-	-
VI	7				1	2	1

У гірські походи можуть включатися сходження на вершини й траверси хребтів, які повинні логічно вписуватися в нитку маршруту. У зв'язку з розходженнями в підходах до оцінки гірського рельєфу в спортивному туризмі й альпінізмі, категорія складності сходження або траверса, що не є елементом проходження перевалу, повинна оцінюватися МКК на підставі «Переліку класифікованих вершин» або викладеної в ньому методики експертної оцінки. Категорія складності сходження або траверса не повинна перевищувати складності перевалу, що визначає категорію складності походу.

При визначенні категорії складності вперше пройдених перевалів рекомендується користуватися «Таблицею оцінки складності перевалів».

Водний туризм. При оцінці категорії складності нових маршрутів, що не ввійшли в «Перелік...», рекомендується керуватися даними, наведеними в таблиці 4. Водні перешкоди залежно від рівня води можуть мати різну категорію складності.

Таблиця 4.

Категорія складності походу	Мінімальна кількість локальних перешкод категорій складності					
	1	2	3	4	5	6
I	2	-	-	-	-	-
II	1	2	-	-	-	-
III		1	2	-	-	-
IV		1	1	2	-	-
V			1	1	2	-
VI				1	2	1

Категорія складності походів з одночасним використанням декількох класів судів зараховується: для учасників - по тому класі судна, на якому вони роблять даний похід; для керівника - по вищій категорії складності для суддів, що беруть участь у поході, якщо мінімальна кількість цих суддів і мінімальне число членів їхніх екіпажів задовольняє відповідні вимоги «Правил проведення змагань туристичних спортивних походів».

Лижний туризм. Змагання з лижного туризму полягають у проходженні на лижах дистанції з подоланням ділянок пересіченої місцевості та виконанні спеціальних завдань. Змагання можуть бути командними, особисто-командними та особистими.

Змагання проводяться на таких дистанціях:

- «Лижний маршрут» (командна, особиста);
- «Смуга перешкод» (командна, естафета, особиста);
- «Рятувально-транспортувальні роботи»;
- а також у вигляді «Спеціальних завдань».

Клас дистанції змагань визначається за такими таблицями:

Таблиця 5.

Клас дистанції	Лижний маршрут		Смуга перешкод та рятувально-транспортувальні роботи		Особиста дистанція	
	К-сть етапів	Протяжність (в день) (км)	К-сть етапів	Протяжність (км)	К-сть етапів	Протяжність (км)
I	4-5	1-3	3-4	до 1	2-4	до 1,5
II	5-7	2-5	4-5	до 1	3-6	до 2
III	6-9	3-8	5-7	до 1	5-7	до 3
IV	7-10	6-10	6-8	до 2	6-8	до 5
V	8-12	8-13	7-10	до 3	7-10	до 7

Таблиця 6.

Характеристика дистанції	Клас дистанції				
	I	II	III	IV	V
Відповідність складності етапів перешкодам у лижних походах (категорії складності)	1	2	3	4	5
Сумарний перепад висот (метрів на день)	до 100	120-150	170-200	200-300	250-400
Середня крутизна схилів перешкод (градуси)	10-20	20-25	25-30	30-35	35-40
Довжина етапу «Переправа по колоді», м	-	до 10	10-15	15-20	більше 20
Довжина етапів складного рельєфу: підйом, м спуск, м траверс, м	-	-	15-20 25-30 до 15	20-25 30-40 до 15	більше 25 більше 40 20
Етапи лижної туристської техніки, м	до 20	до 30	до 50	до 80	до 100

2. Загальні вимоги до учасників змагань і керівників спортивних походів.

Туристський спортивний похід – подорож, що здійснюється туристами зі спортивною метою з використанням активних форм пересування за заздалегідь розробленим маршрутом та обраним видом спортивного туризму або комбінованим маршрутом з елементами декількох видів спортивного туризму із дотриманням вимог «Правил змагань туристських спортивних походів».

Змагання туристських спортивних походів (далі - змагання СП) сприяють вихованню патріотизму, колективізму, шанобливому ставленню до пам'яток історії, культури та природи і проводяться з метою підвищення технічної та тактичної майстерності учасників, рівня безпеки туристських спортивних походів, виявлення найсильніших команд та учасників.

Основними характеристиками змагань СП є вид спортивного туризму, категорія (ступінь) складності походу, а чемпіонати зі СП і кубки ще можуть мати **ранг змагань**. Ранг змагань СП визначається відповідно до вимог «Єдиної спортивної класифікації України з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор».

В залежності від технічної складності, довжини маршруту, тривалості, у змаганнях СП беруть участь походи I, II, III, IV, V та VI категорії складності (далі – к.с.), а також некатегорійні.

До некатегорійних відносяться походи, що мають складність, довжину або тривалість меншу, ніж встановлено для походів I к.с., у т.ч. ступеневі (1, 2, 3 ступеня складності) та походи вихідного дня.

До змагань з видів спортивного туризму допускаються учасники, які включені до іменної заявки і їх спортивна кваліфікація відповідає вимогам Положення та Правилам змагань, мають дозвіл медичного закладу, страховий поліс, обумовлений Положенням, а також необхідне спорядження. Перелік мінімально достатнього необхідного спорядження може визначатися Положенням або (та) Умовами змагань.

Склад команд може бути чоловічим, жіночим та змішаним. Кількісний склад команди визначається Положенням про змагання.

Учасник змагань – турист-спортсмен, який офіційно допущений до участі у відповідних змаганнях. До складу команд, що беруть участь у змаганнях СП, входять учасники та керівники СП, які мають необхідну спортивну кваліфікацію, а також відповідають іншим вимогам, визначеним «Правилами змагань зі спортивного туризму», затверджених ФСУ від 07.10.2001р.

В залежності від класу дистанції змагань учасники повинні мати спортивну кваліфікацію згідно з **таблицею 7**.

Клас дистанції	I	II*	III*	IV*	V*
Розряд зі спортивного туризму (не нижче)**	б/р	II ю.р.	III с.р. (I ю.р.)	II с.р.	I с.р.
Мінімальний вік учасників (за роком народження)***	10	11	13	16	17

*) для участі у командних змаганнях з дистанціями вище I класу 30% учасників команди можуть мати розряди на одну ступінь нижче, ніж встановлено для дистанцій даного класу;

**) до участі у змаганнях з техніки водного туризму можуть бути допущені спортсмени, що мають такий саме розряд з веслувального слалому, а до змагань з техніки гірського туризму – що мають такий саме розряд з альпінізму, скелелазання, але їх розряди і звання при визначенні рангу змагань не враховуються. Можливість допуску до участі у певних змаганнях спортсменів, що спеціалізуються в інших видах спорту визначається у відповідних видових розділах Правил;

***) за спецдопуском медичного закладу до участі у змаганнях можуть бути допущені учасники, вік яких на один рік менше встановленого. Можливість допуску до участі у змаганнях за спецдопуском встановлюється Положенням про змагання. В окремих розділах Правил за видами туризму мінімальний вік учасників змагань може бути підвищений.

Керівник СП, як правило, обирається членами туристської групи або у порядку власної ініціативи може набрати групу самостійно. Крім того, керівник може бути призначений організацією, що проводить СП.

Для груп учнівської та студентської молоді діють додаткові умови, передбачені «Правилами проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України», затверджені Наказом Міносвіти України № 237 від 24.03.2006 р.

Загальні вимоги до учасників і керівників спортивних походів.

Таблиця 8.

Категорія складності спортивного походу	Досвід участі та керівництва у походах з даного виду туризму (к. с.)			Мінімальний вік (за роком народження), років		Мінімальний склад групи (у дужках - для автото, велосипедних та вітрильних походів)	Мінімальна кількість засобів пересування		
	Учасник	Керівник		учасник	керівник		автомобілів	мотоциклів	суден у групах
		Участь	Керівництво						
I	-	I ¹	н/к	13 (14) ²	18	4 (2)	1	1	1
II	I	II	I	14	18	4 (2)	1	1	2 (1 ³)
III	II	III	II	15	18	4 (2)	1	1	2 (1 ³)
IV	III	IV	III	16	19	4(4)	2	2	2
V	IV	V	IV	17	19	6 ⁴ (4)	2	3	2
VI	V	VI ⁵	V	18	20	6 ⁴ (4)	-	-	2

¹ допускається керівництво походом туристом, який не має досвіду участі в поході 1 к.с., але на думку МКК, володіє достатнім туристським досвідом, отриманим в некатегорійних походах;

² для велосипедних походів, згідно з вимогами Правил дорожнього руху;

³ при використанні багатомісних суден;

⁴ в СП 5-6 к.с. допускається на розсуд МКК скорочення чисельності до 4-х осіб, якщо всі учасники та керівник мають досвід відповідно участі та керівництва в одному поході 5-6 к.с відповідно; при скороченні чисельності групи до 5 осіб – не більше одного учасника може мати досвід участі в походах на одну категорію нижче заявленої;

⁵ допускається на розсуд МКК заміна участі у поході 6 к.с керівництвом другим походом 5 к.с.

У походах III - V к. с. одну третину членів групи можуть складати туристи з досвідом участі у походах на дві категорії складності нижче, в походах 2 к. с. - з досвідом участі в некатегорійних походах.

Учасники СП, в яких передбачається проходження класифікованих локальних перешкод (ЛП), повинні мати досвід проходження (керівник – досвід керівництва при проходженні) двох таких же ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) складності нижчу від максимальної для заявленого походу. Керівник, крім того, повинен мати досвід проходження двох таких же ЛП тієї ж напівкатегорії (для водного та спелеотуризму – тієї ж категорії) складності.

Одна третина учасників СП (крім походів VI к.с.) може мати досвід проходження ЛП на дві напівкатегорії (для водного та спелеотуризму – на дві категорії) складності нижчу від максимальної.

При здійсненні походів у високогірних районах учасники повинні мати досвід проходження не менше двох ЛП середньогір'я тієї ж категорії складності, що й найскладніша ЛП маршруту в високогірному районі.

Досвід проходження (подолання) максимальних за складністю ЛП повинен набуватися в категорійних СП на основній частині маршруту.

Керівник та всі учасники СП, у яких передбачається перебування на висоті понад 5000 м над рівнем моря, повинні мати досвід перебування на висоті, яка відрізняється від максимальної в даному поході не більше ніж на 1500 м. Цей досвід повинен набуватись в попередніх походах.

Учасники СП, в якому передбачається першопроходження ЛП, повинні мати досвід проходження (керівник – досвід керівництва при проходженні) двох таких же ЛП очікуваної складності. Одна третина учасників подібних СП може мати досвід проходження двох ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) нижче.

Учасники та керівник комбінованого походу, маршрут якого включає ділянки різних видів туризму, повинні мати відповідний досвід проходження кожної ділянки.

Керівники та учасники походів, які використовують технічні засоби пересування, повинні мати відповідний досвід керівництва або участі в СП на таких же засобах пересування.

Учасники та керівники СП, які здійснюються у міжсезоння (час з несприятливими для даного туристського району та виду туризму природними умовами), повинні мати відповідний досвід участі (керівництва) СП, виконаними у міжсезоння, або в походах тієї ж категорії складності, які виконані у звичайних умовах.

Учасники та керівники зимових СП повинні мати відповідний досвід участі (керівництва) СП, здійсненими взимку. Усі учасники зимових категорійних походів повинні мати досвід організації ночівель у зимових умовах (досвід «холодних» ночівель).

У СП можуть брати участь альпіністи, які мають відповідний технічний та експедиційний досвід, достатній, за розсудом МКК, для проходження даного маршруту.

Іноземці, які мають намір здійснити СП, подають до МКК документи, що підтверджують їхній туристський досвід.

Крім основного складу групи до участі в СП до III к. с. включно, крім зимових походів і походів у міжсезоння, допускаються діти, які беруть участь у поході зі своїми батьками або близькими родичами, що несуть за них повну відповідальність; при цьому туристський досвід зараховується лише з віку, вказаного у таблиці 8.

Мінімальна кількість складу групи в походах I - II к.с., крім гірських та лижних, може бути зменшена до двох осіб в залежності від конкретного маршруту та району походу.

В поході VI к. с. в групі має бути заступник керівника з досвідом керівництва походом V к. с. з того ж виду туризму, який має право взяти на себе керівництво групою за виняткових обставин. Заступник керівника затверджується при випускові групи в МКК. В окремих випадках, на розсуд МКК, заступником керівника дозволяється призначати учасника з досвідом керівництва ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) нижчу від максимальної на даному маршруті.

Учасниками походів I - III к.с. можуть бути туристи, які мають досвід участі в походах на одну категорію складності нижче у будь-якому виді туризму, за умови, що вони мають досвід подолання двох ЛП, які визначають складність заявленого маршруту, на півкатегорію складності нижче.

Керівники походів I - III к.с. повинні мати досвід участі в поході тієї ж категорії складності в будь-якому виді туризму, а також досвід керівництва походом на одну к.с. нижче в будь-якому виді туризму. При цьому вони повинні мати досвід участі в подоланні двох ЛП, які визначають складність заявленого маршруту, тієї ж напівкатегорії труднощі та досвід керівництва в подоланні двох таких же ЛП на півкатегорії складності нижче.

Всі учасники та керівники походів, які передбачають проходження печер з використанням апаратури для автономного дихання, повинні мати посвідчення пловця-підводника (аквалангіста). Керівник такого походу повинен мати досвід роботи у сифонах.

При організації та проведенні вітрильних СП туристи, окрім «Правил змагань зі спортивного туризму», повинні керуватися «Настановами щодо проведення змагань водних туристських походів на розбірних вітрильних човнах», які затверджуються Федерацією спортивного туризму України.

Маршрути СП можуть включати сходження на вершини та траверси хребтів, при цьому їх категорія складності повинна відповідати досвіду групи.

Сходження на вершини (перевали) можуть здійснюватися неповним складом групи (але не менше ніж 2 особи). Один із учасників сходження повинен мати право керівництва проходження даної ЛП.

При розділенні групи керівник зобов'язаний забезпечити необхідну взаємодію між її частинами. Якщо керівник СП бере участь у сходженні, то із складу групи, що не проходить ЛП, призначається заступник керівника, відповідальний за забезпечення безпеки, страховку та взаємодію з підгрупою, що проходить ЛП. Якщо керівник СП не бере участі у сходженні, він призначає керівника сходження тільки з тих учасників, яким при випуску в

МКК дозволено керувати проходженням конкретних ЛП (запис в графі «Особливі вказівки» маршрутної книжки).

3. Розрядні норми та вимоги спортивних туристських походів.

Розрядні норми та вимоги спортивних туристських походів закріплені в Єдиній спортивній класифікації України (ЄСКУ), що затверджена Наказом Державного Комітету України з питань фізичної культури і спорту за № 1055 від 18 квітня 2003 р.

ЄСКУ – це система присвоєння спортивних звань, розрядів. Вона визначає рівень майстерності в окремих видах спорту, рівень підготовленості спортсменів і розвитку їх досягнень, а також рівень кваліфікації тренерів та суддів, встановлює норми, визначає умови та вимоги, необхідні для отримання спортсменами спортивних звань і розрядів.

Спортсмену, який виконав норми та вимоги, передбачені ЄСКУ, можуть бути присвоєні такі звання і розряди.

Спортивні звання	Майстер спорту України міжнародного класу
	Майстер спорту України
Спортивні розряди	Кандидат у майстри спорту
	I, II, III розряд
	I, II, III юнацький розряд

Спортивні звання та розряди присвоюються спортсменам – громадянам України, які виконали норми та вимоги на міжнародних або національних змаганнях, котрі входять до Єдиного календарного плану змагань України на поточний рік. Рівень змагань, за підсумками яких присвоюються звання та розряди зі спортивного туризму, з техніки спортивного туризму та спортивного орієнтування, визначено у розділі щодо Розрядних норм та вимог до видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор, спортивно-технічних і прикладних видів спорту ЄСКУ.

Розрядні нормативи і вимоги визначаються за місцями, які посіли спортсмени на змаганнях, за вимірами часу та іншими кількісними показниками (балами, очками, відсотками, кількістю перемог тощо), що прийняті для визначення рівня спортивних результатів відповідними міжнародними та національними федераціями з видів спорту та чинними на території України правилами змагань.

Виконання затверджених класифікаційних вимог (технічних програм, комплексів та норм) є обов'язковою умовою для присвоєння спортивних звань та розрядів.

Для присвоєння звання «майстер спорту» зі спортивного туризму необхідно зайняти 1 (перше) місце на чемпіонаті України в якості керівника у класі походів 5 категорії складності для чоловіків і 4 категорії складності для жінок у визначеному виді туризму при участі не менш ніж 6 команд або виконати вимоги згідно з класифікаційною таблицею туристських спортивних походів, що наведена нижче.

Класифікаційна таблиця туристських спортивних походів. Таблиця 9.

Звання та розряди	Категорії складності (к. с.) спортивних походів									
	1		2		3		4		5	
	у*	к*	у	к	у	к	у	к	у	к
МС чоловіки жінки								2	–	–
КМС чоловіки жінки							1 1	1 –	1 1	– –
I II III	1	1 –	1 –	1 – –	1 – –	1 – –	– – –	– – –	– – –	– – –
I юнацький – здійснити один похід 3-го ступеня складності II юнацький – здійснити один похід 2-го ступеня складності III юнацький – здійснити один похід 1-го ступеня складності										

*у – участь, к – керівництво.

Умови виконання звань та розрядів. Підставою для присвоєння звань та розрядів є витяги з протоколів або записи в класифікаційній книжці спортсмена, завірені головною суддівською колегією з відповідними повноваженнями.

У календарний рік зараховується не більше 4 походів 3 к. с. включно і не більше трьох походів вище 3 к. с.

Походи, здійснені за одним і тим же маршрутом, зараховуються спортсмену в тому випадку, коли у першому разі вони здійснені в якості учасника, а у другому – керівника.

Для присвоєння II і I розрядів дозволяється заміна керівництва походами 1, 2, 3 к. с. участю в походах відповідно на одну категорію вище.

Звання МСУ та розряд КМС присвоюється за умови наявності попереднього розряду.

4. Розрядні норми та вимоги по техніці спортивного туризму.

Техніка спортивного туризму була впроваджена як окремий розділ до ЄСКУ у 200... – му році.

Для присвоєння звання «МС» зі спортивного туризму необхідно зайняти 1 (перше) або 2 (друге) місце – на чемпіонаті України або 1 (перше) – у Кубку України за умови виконання нормативу на дистанції IV класу у змаганнях рангу не нижче 630 балів при результаті призерів не гірше 120% від результату переможця і участі в туристському поході не нижче 4-ої категорії складності. Для присвоєння спортивного розряду «КМС» необхідно виконати вимоги вищенаведеної класифікаційної таблиці (8) за умови участі в туристському поході не нижче 3-ої категорії складності. Для присвоєння I, II, III розрядів, I, II юнацьких розрядів необхідно виконати вимоги класифікаційної таблиці змагань у відповідності з рангом змагань і класом дистанції.

Класифікаційна таблиця з техніки спортивного туризму.

Таблиця 10.

Клас складності дистанції	Ранг змагань (бали)	Нормативи для виконання розрядів (у % від часу переможця)				
		КМС	I	II	III, I юнацький	II юнацький
IV	1600	133	150			
	1250	129	146			
	1000	126	142	166		
	800	123	138	164		
	630	120	135	158	186	
	500	117	132	154	182	
	400	114	129	150	178	
	320	111	126	146	174	
	250	108	123	142	170	
	III	200	105	120	138	166
160		102	117	135	162	
125		100	114	132	158	
100		—	111	129	154	
80		—	108	126	150	182
63		—	105	123	146	178
II	50	—	102	120	142	174
	40	—	100	117	138	170
	32	—	—	114	135	166
	25	—	—	111	132	162
	20	—	—	108	129	158
	16	—	—	105	126	154
I	13	—	—	102	123	150
	10	—	—	100	120	146
	8	—	—	—	117	142
	6	—	—	—	114	138
	5	—	—	—	111	135
	4	—	—	—	108	132
	3	—	—	—	105	129
	2	—	—	—	—	123
	1	—	—	—	—	114
	<1	—	—	—	—	102

Таблиця балів спортивних розрядів і звань учасників для розрахунків рангу змагань.

Таблиця 11.

(розрахунок проводиться згідно правил змагань зі спортивного туризму).

Звання і розряди	МС	КМС	I р.	II р.	III р.	I юн.	II юн.	III юн.
бали	100	30	10	3	1	1	0,3	0,1

I наостанок, **III юнацький розряд** присвоюється всім, хто повністю закінчив дистанцію і вклався у контрольний час.

Умови присвоєння звань та розрядів. Звання і розряди у змаганнях з техніки спортивного туризму присвоюються в тому випадку, якщо у змаганнях закінчило дистанцію не менше 6 команд (екіпажів, зв'язок, спортсменів), і при виконанні вимог до відповідного класу дистанції.

Клас дистанцій, ранг змагань з техніки спортивного туризму визначається окремо в кожному з видів туризму у відповідному розділі «Правил змагань зі спортивного туризму».

При підрахунку меж виконання розрядів частки секунди не враховуються.

Звання МСУ та розряд КМС присвоюється за умови наявності попереднього розряду.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. В чому полягає класифікація маршрутів спортивних туристських походів?
2. На основі яких нормативних актів здійснюється класифікація маршрутів?
3. Чим характеризуються комбіновані маршрути у спортивному туризмі?
4. Чим відрізняються ступені і категорії складності спортивних походів?
5. Які ви знаєте основні вимоги до категорійних походів?
6. Якими є вимоги до учасників змагань і керівників спортивних походів?
7. Який документ є основним для присвоєння чергового спортивного розряду чи звання?
8. Чи є різниця при виконанні розрядів і звань по спортивному туризму для чоловіків і жінок?
9. Які вимоги закріплено для присвоєння звання «Майстер спорту» та «Кандидат у майстри спорту»?
10. Що є необхідним для виконання спортивного розряду по техніці спортивного туризму?

Рекомендована література:

1. Нормативно-правові акти:

– Внутрішньодержавні нормативно-правові акти: 5, 6, 15 – 17, 20.

2. Підручники, посібники, монографії: 9, 19, 24, 31, 34, 39, 52, 61.

3. Додаткова (спеціальна) література: 8, 10, 15, 31, 33.

4. Спортивний, спортивно-оздоровчий туризм : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2017. – 21 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/6149>